

ACTIECOMITÉ RADEN IN VERZET

POSITION PAPER

Vanaf 2026 is er een financieel ravijn voor gemeenten: het gemeentefonds wordt vanaf dat jaar met 2,3 miljard euro gekort. Dit brengt gemeenten in problemen, hetgeen rechtstreekse gevolgen voor al onze inwoners zal hebben. Gemeenteraden en gemeenteraadsleden maken zich ernstige zorgen over de impact op de gemeentelijke voorzieningen voor onze inwoners. Veel gemeenteraadsleden voelen zich onthand door de ongekennde bezuinigingen op de gemeentefinanciën. Meer dan 1100 raadsleden uit 300 gemeenten hebben zich daarom aangesloten bij het actiecomité Raden in Verzet.

Gemeenten krijgen belangrijke taken, maar kunnen niks zonder knaken.

Bestuur en democratie krijgen steeds meer lokaal en in de regio gestalte. Enerzijds moeten steeds meer Haagse beslissingen vooral in de decentrale bestuurspraktijk worden gerealiseerd. Daarnaast geeft het Rijk gemeenten steeds meer verantwoordelijkheden voor het nemen van de juiste democratische besluiten als het gaat om de maatschappelijke en financiële positie van de inwoners. Sinds 2015 hebben gemeenten er door decentralisatie - naast hun oorspronkelijke taken – taken bijgekregen op het gebied van bijvoorbeeld de jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan ouderen. Daarnaast zijn er sinds 2024 veel gemeentelijke taken bijgekomen door onder andere de Omgevingswet. Tot dusver is het mogelijk gebleken om afgewogen besluiten te nemen. Door de buitensporige mindering op het gemeentefonds vanaf 2026 komt dit ernstig onder druk te staan.

Mochten de geplande bezuinigingen doorgang vinden, dan zijn vanaf 2026 gemeenteraadsleden nagenoeg vleugellam. Gemeenten hebben dan te weinig middelen om voorzieningen uit te breiden of zelfs maar in stand te houden. Gemeenteraden kunnen door het snoeien in het gemeentefonds alleen nog maar besluiten welke voorzieningen worden afgebroken of op welke voorzieningen zwaar zal worden bezuinigd. Daar komt overigens nog eens bij dat gemeenten door de overheveling van de specifieke uitkeringen aan gemeenten (SPUKS) jaarlijks nog eens 638 miljoen euro kwijt zijn. En daarbovenop komt nog de recente berichtgeving over de CPB-ramingen in het kader van de inflatiecorrectie die structureel te laag zijn. Kortom: de keuzevrijheid voor lokale volksvertegenwoordigers zal zich beperken tot het nemen van louter negatieve besluiten.

Jong en oud gaat de impact op de alledaagse voorzieningen merken.

Gemeenteraden besluiten over voorzieningen die inwoners vaak dagelijks gebruiken. De gemeentelijke taken bestrijken veel gebieden van onze samenleving: van sportvoorzieningen tot leesbevordering, van buurthuizen tot armoedebestrijding, van openbaar groen tot gezondheidsbevordering, van cultuur tot energietransitie en ga zo maar door. Allemaal zaken waarmee onze inwoners dagelijks te maken hebben. Allemaal zaken die, als ze wegvallen, de kwaliteit van de samenleving schaden.

De omvang van de bezuinigingen is te groot voor oplossingen als efficiënter werken of het afschaffen van overbodige subsidies. Gemeenteraden worden nu voor schier

onmogelijke bezuinigingskeuzes gesteld. Ze worden gedwongen om door de ondergrens te zakken en te bezuinigen op basisvoorzieningen die essentieel zijn voor de inwoners.

Dat leidt op korte termijn tot onder andere langere wachtlijsten in de zorg, verschraling van voorzieningen dicht bij huis, en vertraging bij de energietransitie en de woningbouwopgave. Het voordeel voor de rijksbegroting door te korten op het gemeentefonds zal als een boemerang terugkomen. Preventieve activiteiten en belangrijke voorzieningen zullen snel wegvallen, waarvan het opbouwen jaren tijd kost. Er zal op de langere termijn nog meer reparatiewerk zijn bij de brede welvaart. Door de onderlinge verwevenheid van domeinen zullen bovendien bezuinigingen in het gemeentelijk sociaal domein leiden tot noodzakelijke kosten in het veiligheidsdomein.

Kwetsbare inwoners

Gemeenten verliezen financiële armslag om juist die inwoners die het nodig hebben de juiste voorzieningen te geven. Het zullen de meest kwetsbare inwoners zijn die de klappen van de bezuinigingen het meest gaan voelen. Zij zijn op dit moment het meest afhankelijk zijn van gemeentelijk beleid, en zullen het logischerwijs direct merken als er op gemeentelijk niveau zal moeten worden gesneden.

Democratische vertrouwen

Daar komt nog bij dat het belang van het lokale bestuur zal inboeten en het vertrouwen in de lokale democratie zal dalen. doordat gemeenten weinig positiefs meer voor hun inwoners kunnen doen. Eén en ander zal logischerwijs resulteren in een uitholling van het geloof en vertrouwen in de overheid maar ook een verminderde belangstelling tijdens verkiezingen en minder kandidaten die bereid zijn om zich in gemeenteraden in te zetten voor de lokale democratie. En het zijn juist deze lokale volksvertegenwoordigers die zich dag in dag uit met hart en ziel inzetten voor gemeente en inwoners. Zij zijn het gezicht van een overheid die dichtbij de inwoners staat.

Raadsleden staan klaar om hun werk voor onze inwoners voort te zetten.

Het is onze gezamenlijke taak als overheden om te zorgen voor bestaanszekerheid en brede welvaart voor onze inwoners. Knaken naar taken zijn nodig. Raadsleden kunnen dan invulling geven aan veilige en vitale gemeenschappen, woningbouw, gezond oud(er) worden, kansengelijkheid, sport en cultuur, energietransitie en alle andere taken die gemeenten gekregen hebben. Want we zijn raadslid geworden, omdat we het allerbeste willen voor onze gemeente en onze inwoners, en niet om de gemeente van hogerhand kapot te moeten bezuinigen!

Namens het actiecomité Raden in Verzet,

Rob Duiven (voorzitter)
Gemeenteraadslid in Zoetermeer

17 september 2024